

BRANCHEVEJLEDNING

BORTSKAFFELSE AF KEMIKALIERESTER OG TOM EMBALLAGE

BAU Jord til Bord

FORORD

Denne vejledning er udarbejdet af Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg, som er et udvalg under Branchearbejdsmiljøudvalget (BAU) Jord til Bord.

BAU Jord til Bord er et udvalg under Branchefællesskab for Arbejdsmiljø (BFA) Transport, Service – Turisme og Jord til Bord og har til opgave at bistå og motivere brancher inden for jordbrugsområdet gennem information og vejledning om arbejdsmiljø. Læs mere på www.baujordtilbord.dk.

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af de love og bestemmelser, som findes inden for området, og indeholder vejledning og gode råd til virksomheder og medarbejdere inden for det grønne område.

Arbejdstilsynet har haft branchevejledningen til gennemsyn og finder, at det indhold der knytter sig til arbejdsmiljøforhold, opfylder de krav der følger af arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og gør opmærksom på, at der kan være arbejdsmiljøproblemstillinger og -krav, der ikke er behandlet i vejledningen.

Arbejdstilsynet har gennemgået vejledningen i overensstemmelse med regler og praksis pr. September 2019. Endvidere har vejledningen været til høring i Miljøstyrelsen.

Udgiver: BAU Jord til Bord
5. udgave, oktober 2019
ISBN: 978-87-93727-18-2

Vejledningen kan downloades på www.baujordtilbord.dk eller bestilles via e-mail.

Layout: Fru Nielsens Tegnestue

INDHOLD

- 4** INDLEDNING
- 5** SPRØJTEMIDLER
- 6** CLP-FAREPIKTOGRAMMER
- 7** BORTSKAFFELSE
- 10** OPBEVARING
- 11** VASKEPLADS
- 12** RENGØRING AF Udstyr
- 13** SIKKERHED OG SUNDHED VED ARBEJDET
- 14** HOVEDREGLER FOR BORTSKAFFELSE
- 15** HENVISNINGER

INDLEDNING

I miljø- og kemikalielovgivning findes regler, der skal sikre, at sprøjtemidler ikke gør skade på mennesker, dyr eller natur. Uforsigtig håndtering af rester af sprøjtemidler og tom emballage kan medføre risiko for umiddelbare og langsigtede skadevirkninger.

Miljøstyrelsen har en restriktiv godkendelse af sprøjtemidler. Hvis et sprøjtemiddel skal godkendes, skal der ikke kun vises sikker anvendelse i forhold til mennesker men også til miljøet. Etiketten på pesticidet skal ligeledes være godkendt og følges, herunder anvisninger om bortskaffelse af rester og tom emballage

Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg har udarbejdet denne vejledning om bortskaffelse af kemikalierester og tom emballage for derigennem at give oplysninger om, hvordan man inden for jordbrugsområdet kan bortskaffe rester af sprøjtemidler og tom emballage.

Fra 1. juli 2020, skal man være autoriseret i Miljøstyrelsens autorisationssystem for brug af bekæmpelsesmidler (MAB).

Læs mere på www.mst.dk/kemi/pesticider/

SPRØJTEMIDLER

Sprøjtemidler skal behandles og anvendes korrekt, så de ikke skader vandmiljøet, mennesker eller dyr.

Bekæmpelsesmidler skal være godkendt af Miljøstyrelsen og forsynet med en dansk etikette. Får du tilbudt midler med udenlandsk etikette, er der tale om produkter, som er importeret ulovligt. Etiketten specificerer, hvordan midlet må anvendes, og giver en række praktiske anvisninger. Læs derfor altid etiketten ikke kun første gang du anvender et produkt – men hver gang.

Som jordbruger overtager du ansvaret for midlerne i det øjeblik, de bliver overdraget til dig hos forhandleren eller afleveret på din virksomhed.

Som erhvervsdrivende må du gerne selv transportere bekæmpelsesmidler til brug i virksomheden. Det gælder både transporten fra forhandleren og rundt på bedriften. Du skal sikre, at emballagen er uskadt, og at varerne er sikkert anbragt og fastgjorte. Bekæmpelsesmidler må ikke transporteres sammen med foder, fødevarer mv.

Der gælder særlige regler for midler, som er mærket "Akut giftige", uanset om det er plantebeskyttelsesmidler eller biocider, dvs. midler mod f.eks. muld-

varpe og mosegrise. Fælles for dem er, at de er mærket med dødningehoved og skal opbevares under lås.

CLP-KLASSIFICERING, MÆRKNING OG EMBALLERING

Den 1. juni 2017 var det helt slut med at sælge kemikalier med de orange faresymboler. På næste side ses de rød/hvide firkantede piktogrammer, som nu er gældende. Læs mere om mærkning af sprøjtemidler på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

CLP-FAREPIKTOGRAMMER

AKUT GIFTIG

KRONISK SUNDHEDSFARE

SUNDHEDSFARE

BRANDFARLIG

GASSER UNDER TRYK

ÆTSENDE

EKSPLOSIV

BRANDNÆRENDE

MILJØFARE

BORTSKAFFELSE

Emballage fra de fleste bekæmpelsesmidler kan afleveres som almindeligt affald, når emballagen er skyllet, og skyllevæsken hældt i sprøjten. Læs altid anvisningen om bortskaffelse på etiketten.

HVAD SKAL DU BORTSKAFFE?

Gå jævnligt dit restlager igennem, så rester bliver brugt i tide. Aflever alt, hvad du ikke med sikkerhed ved er lovligt at anvende, til den kommunale modtageordning.

Overtager du en ejendom med et lager af bekæmpelsesmidler, skal du undersøge om der blandt produkterne er forbudte midler eller midler med udenlandsk etikette. Hvis det er tilfældet, skal de straks bortskaffes. Det er ikke tilladt at opbevare bekæmpelsesmidler i uoriginal emballage.

FORBUDTE OG TILLADTE SPRØJTEMIDLER

Bekæmpelsesmidler der udgår, bliver opført på bilag 3 i Stofbekendtgørelsen, hvor man også kan se fristerne for, hvornår man skal holde op med at sælge, bruge og opbevare midlet.

De bekæmpelsesmidler der ikke længere er tilladt, skal afleveres til den kommunale affaldsordning for farligt affald. Hvis midlet ikke har et faresymbol, kan det afleveres i den almindelige kommunale affaldsordning.

HVOR SKAL RESTER OG TOM EMBALLAGE AFLEVERES?

Ved bortskaffelse af tom emballage, som kan genanvendes og ikke er blan-

det med andet affald, kan indehaveren frit vælge en registreret indsamler til at håndtere emballagen. Det gælder både for ikke-farligt og farligt affald.

Hvis emballagen ikke er kildesorteret genanvendeligt affald, skal den bortskaffes eller genanvendes efter anvisning fra kommunen. Hvis der er tvivl om klassificering af affaldet kan kommunen være behjælpelig hermed.

Listen over registrerede indsamlere, samt hvilket affald de må modtage findes i Miljøstyrelsens affaldsregister på <https://affaldsregister.ens.dk>.

Virksomheder skal tilmelde sig, for at kunne gøre brug af kommunens genbrugspladser.

DEKLARATION

Som leverandør af farligt affald er din virksomhed ansvarlig for korrekt sortering, emballering, mærkning og deklarering af affaldet.

Kommunerne har ansvaret for at indsamle eller anvise det ikke-genanvendelige erhvervsaffald til enten forbrænding eller kommunalt deponi.

Modtagestationen er kun forpligtet til at modtage affald, der er forsvarligt emballeret. Den lokale modtagestation kan altid enten selv levere sækker og tromler eller anvise nærmeste forhandler.

ALMINDELIGE KRAV TIL EMBALLAGER

Når farligt affald opbevares, pakkes og transporteres, gælder disse krav til emballagen:

- Emballagen skal være egnet til det affald, den indeholder
- Emballagen skal være tæt
- Emballagen skal kunne lukkes forsvarligt
- Emballagen skal være ren udvendigt
- Vægtgrænserne for emballagetyper skal overholdes

Nogle typer farligt affald betragtes som farligt gods og skal overholde bestemmelserne herfor.

Affaldet skal ved afleveringen være ledsaget af en deklaration med beskrivelse af affaldstypen.

Der skal betales et gebyr for aflevering af kemikalieaffald.

ETIKETTENS ANVISNING OM BORTSKAFFELSE

Emballagen skal være forsynet med en etiket, der bl.a. giver anvisninger for, hvordan tom emballage sikkert bortskaffes.

HVAD SKAL ALTID AFLEVERES?

Følgende affald skal altid afleveres til en modtageplads:

- Rester af bekæmpelsesmidler.
- Al emballage fra "giftige" og "akut giftige" midler.
- Al emballage, der ikke har en etiket.

Rester af bekæmpelsesmidler skal altid aflereves i oprindelige emballage.

RENGØRING AF EMBALLAGE

Det skal fremgå af etikettens tekst på emballagen, hvorledes den tomme emballage skal bortskaffes.

Inden emballagen bortskaffes skal den være helt tømt.

Ved tilberedning af sprøjtevæske bør emballagen skylles med 3 hold vand for at få al indholdet med i sprøjten.

Når man skyller stærkt forurenede emballage udvendigt og/eller indvendigt, skal det foregå et sted, hvor man er sikker på, at skyllevandet ikke kan løbe i kloaker, vandløb, søer, dræn m.v.

Afbrænding af tom emballage må ikke finde sted.

Afbrænding af tom emballage
må ikke finde sted.

OPBEVARING

Hvordan skal bekæmpelsesmidler og tom brugt emballage opbevares?

Bekæmpelsesmidler, rester af bekæmpelsesmidler samt tom brugt emballage skal opbevares miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt, under lås, utilgængeligt for børn og ikke sammen med levnedsmidler, foderstoffer, lægemidler eller lignende. Bekæmpelsesmidler må kun opbevares i den oprindelige emballage.

Der skal opsættes et passende advarselsskilt, f.eks. "almindelig fare", såfremt man har store mængder farlige stoffer og blandinger oplagret. Ovennævnte skilte eller mærkning/etikettering skal placeres ved oplagringsområdet eller på døren ind til oplagringsrummet.

Også ved opbevaring af mindre mængder er det en god idé at afmærke kemikalierummet med et tydeligt skilt.

Tom emballage må ikke genbruges.

TOM EMBALLAGE MÅ IKKE GENBRUGES

Tom emballage må som udgangspunkt ikke genbruges, men der kan på etiketten være givet tilladelse til at emballagen må genbruges af importøren eller producenter. Hvis der er tale om specialemballage (f.eks. stålflasker) kan man returnere den lukkede emballage efter aftale med producent eller importør. Ved aflevering skal den tomme emballage også være ren udvendig.

VASKEPLADS

En vaskeplads er et areal til påfyldning, rengøring og vask af sprøjter, traktorer og andet materiel, der bruges til erhvervsmæssig udbringning af bekæmpelsesmidler.

Vaskepladsen skal være udstyret med tæt belægning, typisk et støbt beton- eller asfaltdække og indrettet med afløb, så forurent vand ledes til gyllebeholder eller anden tæt beholder, hvor sprøjterester opsamles. Der må ikke ske afledning til kloak, nedsivning i jorden eller afstrømning til et ubefæstet areal.

Ved etablering eller ombygning af en vaskeplads skal reglerne i Bygningsreglementet overholdes, men der skal ikke indsendes en ansøgning om byggetilladelse.

Vær opmærksom på, at der er undtagelser til forbuddet inden for boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

Vær opmærksom på, at der er fastsat særlige krav til påfyldning og vask af sprøjter i væksthuse. Læs mere i MST's Vejledning nr. 31 marts 2019 under afsnittet Væksthuse.

RENGØRING AF Udstyr

FORHOLDSREGLER VED RENGØRING AF Udstyr

- Vask af udstyr og andet materiel der er brugt i forbindelse med sprøjtning skal ske på vaskeplads eller på det areal, der er blevet behandlet.
- Ved rengøring af udstyr skal der anvendes beskyttelsesforanstaltninger i overensstemmelse med anvisningerne i sikkerhedsdatabladet.
- Restsprøjtevæske skal fortyndes med en faktor 50 inden den tømmes ud på det behandlede areal. Den samlede dosis der tømmes ud på arealet, må ikke overstige det brugsanvisningen foreskriver.
- Sprøjte og traktor skal vaskes udvendigt på det behandlede areal. Der skal anvendes et nyt område i marken for hver udvendig vask.
- Hvis udvendig rengøring ikke finder sted i marken, inden den forlades, skal sprøjter, traktorer og andet materiel opstilles på en vaskeplads eller under tage, indtil rengøring kan finde sted.
- Den fortyndede sprøjtevæske som ikke kan sprøjtes ud, skal opbevares i en tydeligt mærket beholder, hvoraf det fremgår, at den indeholder rester af sprøjtemidler. Indholdet kan anvendes ved næste sprøjtning.
- Der må kun udbringes rester af sprøjtemidler, der er godkendt til brug udendørs, og som ikke er klassificeret som farligt affald.

Farligt affald skal bortskaffes efter reglerne i bekendtgørelsen om affald.

SIKKERHED OG SUNDHED VED ARBEJDET

Arbejde med kemikalier skal udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuld ansvarligt ved brug af korrekte arbejdsmetoder og nødvendige hjælpemidler.

Det skal fremgå af sikkerhedsdatabladet for kemikalierne, hvilke personlige værnemidler, der skal anvendes i den konkrete arbejdssituation. Sikkerhedsdatabladet skal endvidere indeholde oplysninger om opbevaring, bortskaffelse, transport og brug af værnemidlerne.

Ved arbejde med væsker, skal du undgå sprøjt, stænk eller afdampning og være iført egnede personlige værnemidler. Nødvendig rengøring, orden og rydelighed har stor betydning for sikkerheden ved arbejde med kemikalier.

Hvis du har ansatte, der arbejder med farlige stoffer og materialer, skal du som arbejdsgiver udføre en kemisk risikovurdering, som en del af APV-arbejdet. Den kemiske risikovurdering er en række ekstra forhold, der skal vurderes og som skal danne baggrund for en effektiv oplæring og instruktion i brugen af midlerne, herunder hvilke farer, der kan være forbundet med brugen af de pågældende midler. Medarbejderne skal desuden gøres bekendt med de medfølgende sikkerhedsdatablade for produkterne.

Fra 1. juli 2020 skal personer, der arbejder med bekæmpelsesmidler være autoriseret i Miljøstyrelsens Autorisationssystem til brug af Bekæmpelsesmidler (MAB).

HOVEDREGLER FOR BORTSKAFFELSE

- 1** Tømt emballage og rester af bekæmpelsesmidler skal bortskaffes på en forsvarlig måde. Læs etikettens anvisninger.
- 2** Bekæmpelsesmidler eller rester heraf må ikke hældes i kloakken.
- 3** Emballage fra langt de fleste bekæmpelsesmidler kan afleveres som almindeligt affald, når emballagen er skyllet, og skyllevæsken hældt i sprøjten.
- 4** Aflever alt, hvad du ikke med sikkerhed ved er lovligt, f.eks. forbudte midler eller midler med udenlandsk etikette til den kommunale modtageordning.
- 5** Til håndtering af tom emballage, som kan genanvendes og ikke er blandet med andet affald, kan frit vælges en registreret indsamler. Det gælder både for ikke-farligt og farligt affald.
- 6** Kemikalieaffald, rester af bekæmpelsesmidler og ikke kildesorteret genanvendeligt emballage, skal bortskaffes efter anvisning fra kommunen.
- 7** Som leverandør af farligt affald er din virksomhed ansvarlig for korrekt sortering, emballering, mærkning og deklareret af affaldet.
- 8** Afbrænding af tom emballage må ikke finde sted.

HENVISNINGER

Miljøministeriets lovebekendtgørelse nr. 115 af 26. januar 2017 om kemikalier (Kemikalieloven).

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 815 af 18. juni 2018 om bekæmpelsesmidler (Bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen)

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 224 af 8. marts 2019 om affald (Affaldsbekendtgørelsen).

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1075 af 24. november 2011 om klassificering, emballering, mærkning, salg og opbevaring af stoffer og blandinger (Klassificeringsbekendtgørelsen).

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1401 af 26. november 2018 om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler (Vaskepladsbekendtgørelsen).

Miljøstyrelsens Vejledning nr. 31, 2019 til Vaskepladsbekendtgørelsen.

Miljøstyrelsens vejledning nr. 38 om pesticidholdigt spildevand og pesticidholdigt affald fra væksthusegartnerier

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 518 af 17. juni 1994 om sikkerhedsskiltning og anden form for signalgivning med senere ændringer.

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1793 af 18. december 2015 om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser).

Beskæftigelsesministeriets bekendtgørelse nr. 1794 af 18. december 2015 om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører mv. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø (Leverandørbekendtgørelsen).

Arbejdstilsynets vejledning C.0.11 om Arbejdspladsbrugsanvisning for stoffer og materialer.

Arbejdstilsynets vejledning C.1.3 om Arbejde med stoffer og materialer.

Yderligere information kan fås på www.baujordtilbord.dk

Jordbrugets Arbejdsmiljøudvalg

Agro Food Park 13, Skejby
8200 Aarhus N
Tlf: 87 40 34 00
Mail: jordbruget@baujordtilbord.dk

Arbejdstagersekretariatet BAU Jord til Bord

Kampmannsgade 4
1790 København V
Mail: barjordtilbord@3f.dk

